Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 51
van **JOHAN VERSTREKEN**
datum: 19 november 2015

---

aan **SVEN GATZ**
VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

VRT-programma's - Vlaamse Gebarentaal

De VRT levert al geruime tijd inspanningen om zijn programma's toegankelijk te maken voor slechthorenden. Meer dan 95% van alle Nederlandstalige programma's worden ondertiteld via Teletekst 888. Nieuws en duidingsprogramma's worden 100% ondertiteld. Het journaal van 19u en de programma's van Karrewiet worden voorzien van Vlaamse Gebarentaal (VGT), alsook enkele specifieke programma's. Deze initiatieven zijn opgenomen in de beheersovereenkomst 2012-2016 met de VRT.

Volgens de organisaties Fevlado (Federatie van Vlaamse Dovenorganisaties), de Adviescommissie Vlaamse Gebarentaal en het Vlaams GebarentaalCentrum, moet de VRT op een totaal andere manier omgaan met de VGT. De aanpak van de VRT schiet te vaak zijn doel voorbij en vormt zelfs risico's voor de ontwikkeling van de VGT op zich. De openbare omroep moet werk maken van media in VGT, bijvoorbeeld programma's die gepresenteerd worden in de VGT door dove gebarentaligen. Dat staat in een nota van bovenvermelde organisaties. Nu maakt de VRT bepaalde programma's toegankelijk voor doven, zonder dat de inhoud of structuur van het programma wijzigt. Bijvoorbeeld het 19u-journaal wordt getolkt door horende tolken, mensen voor wie de VGT een aangeleerde taal is. Gevolg is dat veel dove mensen de tolken maar met moeite begrijpen en dus niet kijken. Door de huidige manier van werken ontstaat er volgens de organisaties zelfs een "illusie van inclusie". Dat staat te lezen in het advies van de organisaties.

Volgens hen moet de openbare omroep werk maken van media in VGT. Dat zijn programma's "geproduceerd door dove Vlaamse gebarentaligen, gepresenteerd in de VGT en toegankelijk gemaakt voor niet-gebarentaligen via ondertiteling in het Nederlands", aldus het advies. Dat soort media bestaat al in Vlaanderen, maar in andere landen, zoals Groot-Brittannië, zou men al veel verder staan. Daar zijn zenders verplicht 5% van hun zendtijd in de Britse Gebarentaal te voorzien.

1. Wat is de visie van de minister op de bovenvermelde gezamenlijke nota?
2. Is de minister het ermee eens dat het huidige aanbod van programma's met gebarentaal en de huidige aanpak ontoereikend zijn? Indien niet, waarom niet? Indien wel, welke maatregelen kan de minister nemen?

SVEN GATZ
VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

ANTWOORD
op vraag nr. 51 van 19 november 2015
van **JOHAN VERSTREKEN**

Ik heb in verband met uw vragen ook elementen van antwoord opgevraagd bij de VRT.

De huidige Beheersovereenkomst 2012-2016 stelt in OD4.3:

"*De VRT moet haar aanbod ook toegankelijk maken voor personen met een auditieve/visuele beperking. (…)"*

De VRT wil dit uitgangspunt ook hanteren bij de volgende beheersovereenkomst en ik volg hen hierin.
Dat betekent ook dat de VRT geen doelgroepen-aanbod brengt. Omdat zij een verbindende rol ten opzichte van iedereen wil spelen in de Vlaamse samenleving, kan de VRT immers niet voor iedere taal/cultuur/etniciteit-subgroep een apart aanbod voorzien. Dergelijk aanbod zou immers neerkomen op een uitzending door derden.

Wat de evaluatie van het huidige VGT-aanbod op VRT betreft, kan ik het volgende melden:

- De lopende beheersovereenkomst met de VRT voorziet in het toegankelijk maken van kindernieuws en volwassenennieuws. Informatievoorziening behoort immers tot de kernopdracht van de VRT.
  Karrewiet (Ketnet), De week van Karrewiet (Ketnet) en Karrewiet Plus (Ketnet) worden met Vlaamse Gebarentaal aangeboden op Ketnet.be. Ze worden ook uitgezonden op Ketnet. Het journaal van 19 uur (Eén) met Vlaamse Gebarentaal wordt live uitgezonden op Deredactie.be (en blijft er ter beschikking). Alle programma's met Vlaamse Gebarentaal zijn gratis te herbekijken via Net Gemist en Ooit Gemist (het aanbod-op-aanvraag van de VRT).

- Het aanbod voor kinderen (Karrewiet, De week van Karrewiet en Karrewiet Plus met Vlaamse Gebarentaal) wordt als geslaagd ervaren. Omdat deze programma's niet live worden uitgezonden en de uitzendingen door dove gebarentalige tolken gebracht worden, neemt de voorbereidingstijd van een uitzending die voldoet aan de grammaticale regels, wel toe.

- Het aanbod voor volwassenen (Het journaal van 19 uur) wordt als onvoldoende geslaagd ervaren. Enkele mogelijke verklaringen hiervoor:
  - Deze uitzending gaat live waardoor gewerkt wordt met horende gebarentalige tolken die de Vlaamse Gebarentaal dus niet als moedertaal kennen.
  - De uitzending is te lang, te compact, te moeilijk, geeft onvoldoende context en is gebaseerd op het Nederlands, dat bovendien als moeilijk wordt beschouwd.
  - De VGT-versie van Het journaal is niet live beschikbaar op televisie (enkel via VOD) en de webvariant wordt ook niet geapprecieerd. De webversie is moeilijk te vinden en de beeldkwaliteit is niet optimaal. Een extra bron van kritiek is het feit dat de uitzending via aanbod-op-aanvraag relatief laat door de distributeurs wordt aangeboden. Tot slot verkiezen de gebruikers een tv-ervaring boven een webgebruik voor het bekijken van Het journaal.

De VRT wil op alle vlakken kwaliteit brengen en vindt niet dat een dove tolk de vertaalopdracht beter uitvoert dan een horende tolk. De dove tolken zijn momenteel ook geen professioneel opgeleide tolken, slechts gewone moedertaalsprekers.
Bovendien: rechtstreeks tolken naar Vlaamse Gebarentaal op het gehoor is voor dove personen geen optie.

- De VRT biedt ook andere programma's die met Vlaamse Gebarentaal worden uitgezonden, zoals De intrede van de Sint (Ketnet), de toespraken van de Koning en enkele occasionele uitzendingen (zoals De verkiezingen in 2014, een uitzending van De Madammen van Radio 2, bijdrages in Volt en Vlaanderen Vakantieland).

In antwoord op de vragen uit de nota "Vlaamse Gebarentaal op de VRT" kan ik u het volgende melden:

- Behoud van VGT bij Karrewiet:

    - Akkoord dat Karrewiet in VGT dagelijks moet aangeboden blijven voor dove kinderen die nog niet genoeg leesvaardigheden ontwikkeld hebben om ondertiteling te lezen en/of afhankelijk zijn van de vertaling in VGT
    - Ketnet onderzoekt ook of er nog mogelijkheden zijn om dove gebarentolken in te zetten in verbindende projecten.
    - Ketnet bekijkt of Karrewiet met VGT structureel in het avondschema kan opgenomen worden.

- Eigen journaal in VGT door dove VGT-tolken

    - Ik ben er geen voorstander van dat de VRT deze programma's zelf zou aanbieden omdat dit tegenstrijdig is met het toegankelijkheidsbeleid dat de omroep voorstaat.
    - Het bestaande journaal door dove VGT-tolken te laten tolken is niet mogelijk (o.a. wegens te lang, te complex, praktische problemen (dove tolken kunnen niet meteen vertalen) en kwaliteitsvereisten).
    - Een ander journaal door doven voor doven valt in principe niet onder de opdracht en de verantwoordelijkheid van de VRT. Dergelijke uitzending kan immers beschouwd worden als een uitzending voor derden waarover de VRT geen redactionele verantwoordelijkheid kan dragen.
    - Dergelijk journaal vraagt ook extra middelen (dove journalisten, dove eindredacteur, eigen opnametijd/studio, …).
    - Als men stelt dat dovenverenigingen het best geplaatst zijn om de kwaliteit te waarborgen, dan kan de VRT zelf niet meer verantwoordelijk/sturend zijn in de kwaliteitsbewaking (en kan de VRT niet meer redactioneel verantwoordelijk zijn voor die content).

- Een VRT-taaladviseur die de kwaliteit bewaakt

    - De dovenverenigingen zijn inderdaad wellicht het best geplaatst om de taalkwaliteit te bewaken. Daar hoort het taalbeleid dan zeker bij.
    - Voor de kwaliteitsbewaking vraagt de VRT wel extra ondersteuning vanuit de "sector". Bijvoorbeeld om op een snelle manier nieuwe woorden, namen en begrippen een vertaling in Vlaamse Gebarentaal te kunnen geven. In de praktijk blijkt dat niet steeds te lukken omdat (a) het Expertisecentrum Vlaamse Gebarentaal als kleine organisatie niet altijd voldoende effectief kan handelen en (b) omdat onder Vlaamse gebarentaligen niet altijd eensgezindheid is over de te gebruiken gebaren (aangezien er verschillende dialect-gebaren bestaan voor eenzelfde begrip).

Een betere kwaliteitsbewaking vanuit de "sector" kan ook een voordeel zijn voor andere initiatieven (bijvoorbeeld van andere Vlaamse omroepen).

- Aandacht voor VGT en positieve beeldvorming

  Ik ben van mening dat de VRT neutrale, niet-stereotiepe, genuanceerde, … beeldvorming moet bieden voor alle bevolkingsgroepen in de samenleving. De VRT kan niet gevraagd worden om aan positieve (of negatieve) beeldvorming te doen omdat dit ingaat tegen haar redactionele autonomie en haar onpartijdigheidsverplichting.

- Het aanbod met VGT op alle platformen (inclusief televisie)

  Ik ben het ermee eens dat dove Vlaamse gebarentaligen informatie in Vlaamse Gebarentaal moeten kunnen krijgen via alle mogelijke technologische kanalen en diensten, de televisie inbegrepen.
  De VRT moet echter autonoom kunnen beslissen over haar programmeringsbeleid.

- Een aanbod met VGT bij belangrijke live-evenementen

  De VRT doet dit nu al. Bijvoorbeeld: bij het recente nieuws rond het optrekken van het terreurniveau naar categorie 4, werd Het journaal van 19 uur ook op het kanaal van Ketnet na 20 uur met Vlaamse Gebarentaal uitgezonden en om 13 uur simultaan op Canvas. De uitzending van Karrewiet met Vlaamse Gebarentaal werd een paar dagen op de dag zelf uitgezonden (in plaats van de ochtend na de reguliere uitzending).
  Bij live evenementen wil de VRT dit blijven doen met behulp van horende tolken. De omroep wil ook autonoom beslissen wanneer ze dergelijk aanbod met VGT aanbiedt. Hij moet daarbij ook rekening houden met de beschikbare middelen.

Conclusie: Een nieuwe af te sluiten BO met de VRT is momenteel nog in onderhandeling. Feit is dat de VRT er momenteel alles aan doet om haar programma's zo toegankelijk mogelijk te maken. De VRT zal zich hiertoe ook blijven inzetten. Ik heb alle begrip voor de gezamenlijke vraag van Fevlado (Federatie van Vlaamse Dovenorganisaties), de Adviescommissie Vlaamse Gebarentaal en het Vlaams GebarentaalCentrum. Er zijn echter nog – zoals ook gesteld in dit antwoord - heel wat obstakels om ook programma's in VGT door dove VGT-tolken te laten brengen.